Sisäministeriö
Inrikesministeriet

LAUSUNTO

20.11.2023

VN/13364/2023
VN/13364/2023-SM-3

Sisäministeriön lausunto hallintovaliokunnalle (rikosoikeudellisten menettelyjen siirtäminen) U-jatkokirjelmä

Sisäministeriö kiittää mahdollisuudesta esittää lausuntonsa hallintovaliokunnalle rikosoikeudellisten menettelyjen siirtämisestä annettavaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta koskevaa jatkokirjelmää. Sisäministeriö on antanut aikaisemmin hallintovaliokunnalle lausunnon 13. kesäkuuta 2023 asetusehdotusta koskevasta U-kirjelmästä.

Sisäministeriö pitää kannatettavana asetuksella tavoiteltavia päämääriä kasvavan, rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa entistä paremmin. Rikosoikeudellisen menettelyn siirtäminen voi olla tarpeen useissa tilanteissa, mutta rikosoikeudellisen menettelyn siirtämistä koskevaa yhteistyömuotoa ei säännellä nykyisillä EU-tason toimilla. Yhdenmukaisen oikeudellisen kehyksen puute on tuonut mukanaan useita haittoja. Yhteiset säännöt, joiden mukaisesti rikosoikeudellinen menettely voidaan siirtää jäsenvaltiosta toiseen, jotta rajat ylittävää rikollisuutta voidaan torjua tehokkaasti ja varmistaa, että rikos tutkitaan tai siitä nostetaan syyte siihen parhaiten soveltuvassa jäsenvaltiossa, toisi asetusehdotuksen mukaan lisäarvoa, sillä se parantaisi Euroopan oikeusalueen asianmukaista toimintaa. Sisäministeriö pitää näitä tavoitteita kannatettavina.

Artiklaehdotuksia koskevat huomiot

Sisäministeriö kiinnitti hallintovaliokunnalle 13. kesäkuuta 2023 antamassaan lausunnossa huomiota siihen, että asetusehdotus koski vain luonnollisia henkilöitä muttei tilanteita, joissa rikoksesta epäiltynä tai asianomistajana on oikeushenkilö.

Oikeushenkilöiden oikeuksia (uhrina) näytetään nyt turvattavan asetusehdotuksen 7 artiklassa ja 15 a-b artiklassa. Uhrien oikeuksia koskeva 7 artikla on neuvotteluissa muuttunut niin, että uhrien oikeuksien (uhrille ilmoittaminen siirtopyyntöaikeista sekä mahdollisuus uhrille ilmaista mielipiteensä asiasta) soveltuminen olisi rajattu koskemaan vain siirtopyynnön esittävässä jäsenvaltiossa asuvia uhreja, jotka ovat ns. uhridirektiivin 2012/29/EU mukaisesti pyytäneet saada tietoa suunnitellusta rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä. Asetuksen artikla kattaisi myös oikeushenkilöt, jotka ovat sijoittautuneet siirtopyynnön esittävään jäsenvaltioon, ja jotka ovat kansallisen lainsäädännön mukaisesti pyytäneet saada tietoa suunnitellusta rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä. Sisäministeriö pitää lähtökohtaisesti hyvänä esitettyä sääntelyä ja erityisesti sitä, että sääntely koskee myös oikeushenkilöitä.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Sisäministeriö				
PL 26 00023 Valtioneuvosto	Kirkkokatu 12 Helsinki	0295 480 171 +358 295 480 171	09 160 44635 +358 9 160 44635	kirjaamo.sm@gov.fi www.intermin.fi

Epäillylle tai syytetylle henkilölle ilmoitettavia tietoja koskeva säännös sisältyy nyt 15 a artiklaan. Artiklan mukaisesti epäillylle tai syytetylle henkilölle tulisi tiedottaa ilman aiheetonta viivytystä siirtopyynnöstä ja sen jälkeisestä pyynnön hyväksymisestä tai sen hylkäämisestä (jos henkilö on tavoitettavissa).

Komission ehdotuksen mukaisesti henkilöiden informoimisesta voitaisiin poiketa tutkinnan luottamuksellisuuden turvaamisen vuoksi, mutta lisäksi poiketa voisi, jos informoiminen muutoin haittaisi tutkintaa. Sisäministeriö pitää kannatettavina näitä komission ehdottamia tutkinnan intressien turvaamista koskevia poikkeuksia. Esitutkinnan kannalta on tärkeintä, että niissä tilanteissa, joissa katsotaan perustellusti tutkinnan vaarantuvan, jos siitä annetaan tieto esim. epäilylle (siirron muodossa), että ilmoittamisen siirtäminen tutkinnan kannalta sopivampaan ajankohtaan on mahdollista. Peruste tällöin yleensä olisi, että tiedon saatuaan epäilty karttaa esitutkintaa (paonvaara) tai alkaa hävittämään todistusaineistoa tai vaikuttaa todistajiin/uhreihin (sotkemisvaara).

Uhrille ilmoitettavia tietoja koskeva säännös on 15 b artiklassa. Säännös sisältäisi samaisen rajauksen kuin edellä selostetussa 7 artiklassa. Toisin sanoen vain siirtopyynnön tehneessä jäsenvaltiossa asuvia uhreja (tai siellä sijoittuneita oikeushenkilöitä), jotka ovat pyytäneet saada tiedon siirrosta uhridirektiivin (tai oikeushenkilöiden osalta kansallisen lainsäädännön) mukaisesti, tulisi informoida samoin kuin edellä selostetusti 15 a artiklassa. Komission ehdotuksen mukaisesti uhrien informoimisesta voitaisiin poiketa tutkinnan luottamuksellisuuden turvaamisen vuoksi, mutta lisäksi poiketa voisi, jos informoiminen muutoin haittaisi tutkintaa. Sisäministeriö pitää näitäkin ratkaisuja hyvänä, erityisesti siksi että oikeushenkilöt on otettu sääntelyn piiriin ja siksi, että informoimisesta voidaan poiketa tutkinnan turvaamiseen perustuvilla syillä.

Asetusta koskevissa neuvotteluissa on ehdotettu väliaikaisen pidättämisen tai muiden keinojen käyttämisen mahdollistamista, kun epäilty tai syytetty olisi pyynnön vastaanottavassa valtiossa, ja tarpeena on varmistaa, että henkilö pysyy vastaanottavan valtion alueella. Säännös mahdollistaisi myös muiden keinojen käyttämisen ennen kuin siirtopyyntö hyväksyttäisiin Kyse ei olisi velvoittavasta säännöksestä, vaan harkinnanvaraisesti mahdollisuudesta käyttää esimerkiksi tiettyjä pakkokeinoja kansallisen lain mukaisesti. Sisäministeriö pitää tämän tyyppistä ehdotusta ja siihen sisältyvää harkinnanvaraa hyvänä asetuksella asetettujen tavoitteiden turvaamista varten.

Asetusehdotuksessa säädettäisiin myös komissiolle toimitettavista tilastotiedoista. Aikaisemman, jäsenvaltioiden velvollisuutta säännöllisesti kerätä kattavia tilastoja, pitää näitä tilastotietoja yllä ja lähettää ne komissiolle vuosittain ehdotetaan nyt kevennettävän niin, että tiettyjen tietojen kerääminen olisi vapaaehtoista (27 artikla). Pakollisten tietojen osalta tietojen kerääminen tapahtuisi automaattisesti joko viitesovelluksen tai kansallisen taustajärjestelmän avulla, jos se on tätä varten varustettu. Sisäministeriö pitää lähtökohtaisesti lain soveltamista koskevien tilastotietojen keräämistä hyvänä, mutta ehdottaa pakollisten tietojen keruun osalta jatkoneuvotteluissa selvennettävän tietojen automaattisen keräämisen valmiuksia jäsenvaltioissa ylipäänsä. Sisäministeriö pitää tärkeänä myös sitä, että mahdollisten teknisten valmiuksien kehittämistarpeet pyrittäisiin rajoittamaan ensisijaisesti EU:n sisäisen turvallisuuden rahastojen kautta.

neuvotteleva virkamies Katariina Simonen

Liitteet ei ole

Jakelu SM PO Kansainvälisten ja EU-asioiden yksikkö, Katariina Simonen

Tiedoksi